

PRAVOMOCI SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE

Tento přehled popisuje pravomoci Soudního dvora Evropské unie, který se skládá ze dvou soudů – samotného [Soudního dvora](#) a [Tribunálu](#) – a umožňuje různé prostředky právní nápravy, jak je upřesňují článek 19 Smlouvy o Evropské unii (SEU), články 251–281 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU), článek 136 Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom) a Protokol (č. 3) o statutu Soudního dvora Evropské unie připojený ke Smlouvám.

SOUDNÍ DVŮR

A. Přímé řízení vedené proti členskému státu nebo orgánu, instituci nebo jinému subjektu Evropské unie.

Soudní dvůr rozhoduje v řízeních o žalobách proti státům nebo orgánům či institucím za nesplnění povinností, které pro ně vyplývají z práva EU.

1. Žaloby proti členskému státu pro nesplnění povinnosti

Tyto žaloby podává:

- buď Komise poté, co proběhlo předběžné řízení (článek 258 SFEU), v jehož rámci měl členský stát možnost se k věci vyjádřit, a Komise vydala odůvodněné stanovisko ([1.3.8](#));
- nebo jiný členský stát poté, co věc předložil Komisi (článek 259 SFEU).

Soudní dvůr prohlásí akt za neplatný anebo konstatuje, že došlo k porušení povinnosti jednat.

- Potvrdit, že členský stát nesplnil své povinnosti; v tomto případě je daný stát povinen neprodleně přijmout opatření ukončující příslušné porušování práva Unie.
- Shledá-li Soudní dvůr, poté, co Komise podá další žalobu, že dotčený členský stát nevyhověl jeho rozsudku, může mu uložit zaplacení peněžní pokuty (pevné paušální částky nebo penále), jejichž výši určí Soudní dvůr na základě návrhu Komise (článek 260 SFEU).

2. Žaloba na neplatnost a žaloba na nečinnost proti orgánům a institucím EU

Věc: případy, kdy žalobce usiluje o zrušení opatření, které je v rozporu s právem EU (neplatnost: článek 263 SFEU), nebo případy porušení práva EU, kdy orgán, instituce nebo jiný subjekt nejednaly, byť měly (článek 265 SFEU).

Postoupení: žaloby mohou podat členské státy, samy orgány nebo jakákoli fyzická či právnická osoba, pokud se žaloba týká opatření jim určených (zejména nařízení, směrnice nebo rozhodnutí) přijatých orgánem, institucí nebo jiným subjektem EU.

Úloha Soudního dvora: Soudní dvůr prohlásí akt za neplatný anebo konstatuje, že došlo k porušení povinnosti jednat. Dotyčný orgán je poté povinen přijmout nezbytná opatření vyplývající z rozsudku Soudního dvora (článek 266 SFEU).

3. Další přímé žaloby

Vzhledem k tomu, že Tribunál má pravomoc rozhodovat o všech žalobách v prvním stupni uvedených v člancích 263, 265, 268, 270 a 272 SFEU, podávají se k Soudnímu dvoru pouze žaloby proti rozhodnutím Komise o uložení sankcí podnikům (článek 261), stejně jako žaloby uvedené ve [statutu Soudního dvora](#) (ve znění nařízení (EU, Euratom) č. 741/2012 ze dne 11. srpna 2012, nařízení (EU, Euratom) č. 2015/2422 ze dne 16. prosince 2015 a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) č. 2016/1192 ze dne 6. července 2016). Článek 51 statutu Soudního dvora stanoví, že odchýlně od pravidla obsaženého v čl. 256 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie je Soudní dvůr příslušný rozhodovat o žalobách uvedených v člancích 263 a 265 Smlouvy o fungování Evropské unie podaných členským státem proti

- aktu nebo nečinnosti Evropského parlamentu nebo Rady nebo obou těchto orgánů jednajících společně, kromě:
 - rozhodnutí přijatých Radou podle čl. 108 odst. 2 třetího pododstavce Smlouvy o fungování Evropské unie,
 - aktů Rady přijatých podle nařízení Rady týkajícího se opatření na ochranu obchodu ve smyslu článku 207 Smlouvy o fungování Evropské unie,
 - aktů Rady, kterými Rada vykonává prováděcí pravomoci v souladu s čl. 291 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie;
- aktu nebo nečinnosti Komise podle čl. 331 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie.

Dále je Soudní dvůr příslušný rozhodovat o žalobách uvedených v týchž člancích podaných orgánem Unie proti aktu nebo nečinnosti Evropského parlamentu, Rady, obou těchto orgánů jednajících společně nebo Komise nebo podaných orgánem Unie proti aktu nebo nečinnosti Evropské centrální banky.

B. Nepřímá žaloba: otázka platnosti vznesená u vnitrostátního soudu (článek 267 SFEU – rozhodnutí o předběžné otázce)

Pokud to případ vyžaduje, právo EU obvykle uplatňují samy vnitrostátní soudy. Vystane-li však před vnitrostátním soudem otázka týkající se výkladu tohoto práva, může daný soud požádat Soudní dvůr o rozhodnutí o předběžné otázce. Pokud se jedná o soud poslední instance, má povinnost se s danou otázkou na Soudní dvůr obrátit. Vnitrostátní soud předkládá otázku(y) o výkladu nebo platnosti ustanovení práva EU, obvykle ve formě soudního rozhodnutí, v souladu s vnitrostátními procesními předpisy. Soudní kancelář oznámí žádost účastníkům vnitrostátního řízení, jakož

i členským státům a orgánům Evropské unie. Ty mají poté dva měsíce na předložení písemných vyjádření Soudnímu dvoru.

C. Pravomoc soudu druhé instance

Soudní dvůr má pravomoc přezkoumávat opravné prostředky proti rozsudkům a rozhodnutím Tribunálu týkající se výhradně právních otázek. Opravné prostředky nemají odkladný účinek.

Je-li odvolání uznáno za přípustné a opodstatněné, Soudní dvůr zruší rozhodnutí Tribunálu a rozhodne ve věci sám, jinak musí vrátit věc zpět Tribunálu, který je vázán rozhodnutím Soudního dvora.

DOSAŽENÉ VÝSLEDKY

Soudní dvůr prokázal, že je velmi důležitým faktorem – někteří jej dokonce označují za hybnou sílu – evropské integrace.

A. Obecně

V rozsudku ze dne 5. února 1963 ve věci Van Gend & Loos stanovil Soudní dvůr zásadu, že právo Společenství je přímo použitelné soudy členských států. K vymezení práva Společenství jako nezávislého právního systému, který je nadřazen vnitrostátnímu právu, obdobně zásadně přispěl rozsudek ze dne 15. července 1964 ve věci Costa v. ENEL. Je třeba připomenout také některá další významná rozhodnutí týkající se ochrany lidských práv, jako například rozsudek ze dne 14. května 1974 ve věci *Nold*, ve kterém Soudní dvůr mimo jiné rozhodl, že základní lidská práva jsou nedílnou součástí obecných právních zásad, které prosazuje (4.1.1).

B. V konkrétních případech

- Volný pohyb zboží: rozsudek ze dne 20. února 1979 ve věci Cassis de Dijon, ve kterém Soudní dvůr rozhodl, že každý výrobek zákonně vyrobený a uvedený na trh v jednom členském státě musí být v zásadě povolen na trhu jakéhokoli jiného členského státu.
- Volný pohyb osob: rozsudek z roku 1995 ve věci Bosman, v němž je uvedeno, že profesionální sport je hospodářskou činností, jejímuž výkonu nemohou bránit předpisy fotbalových federací, jimiž se řídí přestup hráčů nebo omezuje počet státních příslušníků jiných členských států.
- Vnější pravomoci Společenství: rozsudek ze dne 31. března 1971 ve věci AETR, Komise v. Rada, který uznává **pravomoc** Společenství uzavírat mezinárodní dohody v oblastech, jež se řídí předpisy Společenství.
- V roce 1991 ve věci Francovich a další ustavil Soudní dvůr další základní zásadu: odpovědnost členského státu vůči fyzickým osobám za škody, které jim tento členský stát způsobil tím, že neuvedl ustanovení vnitrostátního práva do souladu se směrnicí nebo tak neučinil včas.
- Různé rozsudky týkající se sociálního zabezpečení (věc Defrenne z roku 1976 týkající se stejného odměňování žen a mužů) a zdraví a bezpečnosti pracovníků (věc BECTU z roku 2001).

Jednou z největších zásluh Soudního dvora bylo stanovení zásady, že Smlouvy nesmějí být vykládány nepružně, ale musí na ně být nahlíženo s ohledem na stupeň integrace a jimi stanovené cíle. Tato zásada umožnila Evropské unii přijmout právní předpisy v některých oblastech, kde neexistují žádná zvláštní ustanovení Smluv, jako je například boj proti znečištění životního prostředí: v rozsudku ve věci Komise v. Rada ze dne 13. září 2005 Soudní dvůr potvrdil možnost Evropské unie stanovovat normy v oblasti trestního práva, pokud se jeví jako „nezbytné“ pro dosažení cíle vymezeného v oblasti ochrany životního prostředí.

Justiční síť Evropské unie vznikla z podnětu předsedy Soudního dvora a předsedů ústavních a nejvyšších soudů 28 členských států EU u příležitosti 60. výročí podpisu Římských smluv v roce 2017.

Jejím cílem je podporovat výměnu informací o judikatuře mezi zúčastněnými vnitrostátními soudy a Soudním dvorem. Na stránkách s omezeným přístupem zveřejňují zúčastněné vnitrostátní soudy a Soudní dvůr informace o své judikatuře týkající se práva EU, o záležitostech, které vnitrostátní soudy postoupily Soudnímu dvoru k rozhodnutí o předběžné otázce, a o sděleních a studiích.

Prvním úspěchem Sítě bylo vytvoření platformy pro spolupráci (platformy JNEU), která je dostupná ve všech jazycích EU a shromažďuje práci soudců Soudního dvora Evropské unie a vnitrostátních soudců během jejich soudních činností. Soudci mají přístup k nástroji, který jim umožňuje zpřístupňovat svou judikaturu, výzkum a analýzu svým protějškům, a sdílet tak poznatky a zlepšovat účinnost.

Platforma JNEU má v současnosti více než 2 000 uživatelů v ústavních a nejvyšších soudech členských států.

TRIBUNÁL

(1.3.9)

A. Příslušnost Tribunálu (článek 256 SFEU)

Soudní dvůr Evropské unie se skládá z dvou soudů – samotného [Soudního dvora](#) a [Tribunálu](#). Jelikož Soudní dvůr má výlučnou pravomoc rozhodovat o žalobách mezi orgány a žalobách podaných členským státem proti Evropskému parlamentu nebo Radě, Tribunál je příslušný rozhodovat v prvním stupni ve všech ostatních žalobách tohoto druhu, zejména o žalobách podaných fyzickými osobami a žalobách podaných členským státem proti Komisi.

SFEU stanoví, že Tribunál je příslušný rozhodovat v prvním stupni ve věcech uvedených v článcích 263, 265, 268, 270 a 272 SFEU, zejména v oblastech uvedených níže, pokud se nejedná o žaloby podané členskými státy, orgány EU nebo Evropskou centrální bankou, neboť tyto případy spadají do výlučné pravomoci Soudního dvora (článek 51 statutu Soudního dvora EU):

- žaloby na neplatnost aktů orgánů, institucí nebo jiných subjektů EU nebo na nečinnost podané proti orgánům fyzickými nebo právníckými osobami (články 263 a 265 SFEU);
- žaloby podané členskými státy proti Komisi;

- žaloby o náhradu škody způsobenou orgány, institucemi nebo jinými subjekty EU či jejich zaměstnanci (článek 268 SFEU);
- spory týkající se smluv uzavřených Uníí nebo jejím jménem, které výslovně svěřují pravomoc rozhodovat Tribunálu (článek 272 SFEU);
- žaloby týkající se duševního vlastnictví podané proti Úřadu Evropské unie pro duševní vlastnictví a proti Odrůdovému úřadu Společenství;
- spory mezi Uníí a jejími zaměstnanci, včetně sporů mezi každým orgánem, institucí nebo jiným subjektem na jedné straně a jejich zaměstnanci na straně druhé,
- žaloby podané proti rozhodnutím Evropské agentury pro chemické látky.

Statut může rozšířit příslušnost Tribunálu na další oblasti.

Proti rozhodnutím Tribunálu vydaným v prvním stupni je obecně možno podat opravný prostředek k Soudnímu dvoru, ale pouze v souvislosti s právními otázkami.

B. Rozhodnutí o předběžné otázce

Tribunál je příslušný rozhodovat o předběžných otázkách (článek 267 SFEU) v oblastech určených statutem (čl. 256 odst. 3 SFEU). Avšak vzhledem k tomu, že statut neobsahuje v tomto ohledu žádná ustanovení, výlučnou pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách má Soudní dvůr.

C. Pravomoc pro opravné prostředky

Proti rozhodnutím Tribunálu lze do dvou měsíců podat opravný prostředek k Soudnímu dvoru; tento prostředek se však omezuje na právní otázky.

SOUD PRO VEŘEJNOU SLUŽBU EVROPSKÉ UNIE

Dne 1. září 2016 byly spory mezi Uníí a jejími zaměstnanci přeneseny na Tribunál ([1.3.9.](#)), což vedlo k rozpuštění Soudu pro veřejnou službu Evropské unie zřízeného v roce 2004. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) 2016/1192 ze dne 6. července 2016 o přenesení pravomoci rozhodovat v prvním stupni spory mezi Evropskou uníí a jejími zaměstnanci na Tribunál tudíž zrušilo rozhodnutí Rady 2004/752/ES, Euratom, o zřízení Soudu pro veřejnou službu Evropské unie. Věci, které nebyly Soudem pro veřejnou službu rozhodnuty k 31. srpnu 2016, byly dne 1. září 2016 předány Tribunálu, který pokračuje v projednávání těchto věcí v podobě, jak je k tomuto datu nalezne, přičemž zůstávají v platnosti procesní úkony přijaté původním Soudem pro veřejnou službu. Pokud by byla věc Tribunálu předána po slyšení, znovu se opakuje ústní část řízení.

Pro opravné prostředky, u nichž dne 1. září 2016, kdy byla jurisdikce přenesena, dosud probíhalo řízení, nebo které byly k Soudu pro veřejnou službu podány po uvedeném datu, byl zaveden přechodný režim. Tribunálu je v souvislosti s takovými opravnými prostředky přenechána pravomoc vést slyšení a rozhodovat. Články 9 až 12 přílohy I statutu Soudního dvora se tedy musí při dotčených řízeních i nadále uplatňovat.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Podle článku 257 Smlouvy o fungování EU mohou Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem zřídit specializované soudy připojené k Tribunálu, příslušné rozhodovat v prvním stupni o některých kategoriích žalob ve zvláštních oblastech. Parlament a Rada jsou povinny rozhodovat formou nařízení buď na návrh Komise a po konzultaci se Soudním dvorem, nebo na žádost Soudního dvora a po konzultaci s Komisí.

Podle článku 281 Smlouvy o fungování EU se statut Soudního dvora Evropské unie stanoví zvláštním protokolem a Parlament a Rada mohou řádným legislativním postupem změnit jeho ustanovení.^[1]

Evropský parlament je jedním z orgánů uvedených v článku 263 Smlouvy o fungování EU, které mohou (jako strana) podávat k Soudnímu dvoru žaloby.

Udo Bux
05/2019

[1] Nařízení (EU, Euratom) č. 741/2012 ze dne 11. srpna 2012, nařízení (EU, Euratom) č. 2015/2422 ze dne 16. prosince 2015 a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) č. 2016/1192 ze dne 6. července 2016).

